

Celý náš hospodářský, politický a obzvláště kulturní život je zmítán stálými boji a nesrovnalostmi. Veliké přesuny můžeme pozorovat i v otázkách již dávno zodpovězených, jako je to právě s otázkou moderního umění. O možnosti třídního, marxistického umění nechtěli básníci debatovat — a teď je pozorovat jakýsi ústup. Básník Seifert a výtvarník Teige přecházejí k Literární skupině.

Snad nepočínají odstupovat od původního svého programu? Z důkladné vzdálenosti teď hledí na svoje dřívější názory, teoreticky podané ve Varu Jiřím Wolkerem, a ve svých pevných názorech a tezí stali se poněkud nestálými. Místo aby šli dopředu, zastavili se, ohlížejíce se přitom příliš napravo, a nedovedou teď dohonit zameškané. Stydí se snad za svoje původní myšlenky?

Co dříve bylo pro ně pevným východiskem a vývojovým střediskem pro další kroky v umění, to stalo se jim jen pokusnou stanicí. Marxismus pokusnou stanicí, jaká to ironie.

Komunističtí básníci musí stát na programovém prohlášení ve Varu, které se opírá především o marxistické učení. Nedovedou-li toho, pak jejich kvalita charakterová a umělecká nemá prazádného podkladu. „Pociťujeme neudržitelnost a nespravedlnost dnešního řádu a věříme v lepší představbu společnosti. Nacházejíce pevný a konkrétní plán její v marxistických tezí, nazíráme na svět historickým materialismem.

Proto nové umění je nám uměním třídním, proletářským a komunistickým. O možnosti jeho nechceme debatovat. Je nám věrou a skutečností. Jde nám o jeho znaky a růst.“ (Wolker.)

Tato definice však nevyhovuje přecitlivělým duším některých „modernistů“ a oni uchylují se k programu Literární skupiny. Umírňují se ve svém nadšení a hlásají spolu s Götzem svoje socialistické krédo.

Čtěte!

„Náš socialismus je pevným vědomím nutnosti hospodářské revoluce, jež odstraní útisk slabých tříd a jež strhne zároveň mnoho umělých hradeb, jež stojí mezi lidskými srdci a zabráňují lásce a lidskosti.“ — „Marxův mechanismus a fatalismus je nám trudným zbytkem minula.“ „Chceme odstranit soukromokapitalistický řád, osvobodit proletáře — ale i osvobodit člověka vůbec i duchovně z nenávisti, zloby, zatuchlosti srdce. Svou poezii budujeme na názorovém světě proletáře — ale proletáře nového, čistého, neboť každou realitu dovršujeme věrou, utopií.“

Toto pojetí socialismu je nejasné a pro marxistu samozřejmě nepřijatelné. Ukazuje zřetelně na měšťácké pojetí přestavby společnosti a vytvoření nového umění. Pronikněte hloub do programu a seznáte, že jsou to prázdná slova, beze vší náplně skutečnosti. Ne práce a boj, ale srdce — to jsou jejich slova.

Kdyby méně srdcí a erotiky bylo v básních Kalistových a Jirkových a méně přecitlivělého soucitu v básních některých jejich druhů, byla by vytvořena díla skutečně hodnotná. Jejich díla však jsou pouze malým průbojem. O dílech Jirkových a Kalistových ani to nemůžeme říci, neboť je to pouhé lpění na starých cestách tradičního expresionismu. Jsou to zajatci starého světa, kteří v proletářském umění nedovedli vytvořit nic hodnotného, nic bojovného. Stačí ukázat na kritiky Wolkerovy ve Varu a na kritiky Vrbovy v Pramenu.

Hlavní slovo u Literární skupiny nebylo ještě řečeno a za poměrů, které nyní se vytvářejí mezi mladými básníky, ani

k tomu asi nedojde. Oni povyšují dětinskost nad dogmata, abych užil slov Barbussových, matou ideje s ideály. Jejich tolerance je pouhou zbabělostí: nedovedou přesně říci: jsem levičák, anebo pravičák. Polovičatost je největší chybou těchto hlasatelů lepšího života. Bohužel, že jenom hlasatelů, neboť oni zcela zapomínají na to, že jsou členy proletářské třídy, že jsou jen článkem v ohromném řetězu útočném a že tím spíše se musí připoutat k lidu.

Zvláštní je, že ti básníci, kteří stále pevně stojí na marxistických zásadách a v jeho intencích stavějí nové umění, patří ke škole o něco starší. Skutečné práce revoluční dovede vytvořit J. Hora, dovede je vytvořit i St. K. Neumann. Dovedli je vytvořit i Píša a Seifert z nejmladších, ale my čekáme právě od nich pokračování a vzestup v tom, co si vzali za úkol. Přesné plnění programu Devětsilu, jeho prohlubování, a jasné pochopení marxismu a proletářského umění, což z předešlého vyplývá.

Marxismus ovšem Götzovi a jeho stoupencům nevyhovuje, neboť je „nestravitelný“ a „nemůže být ani základem nového umění“. Götzovi se nedivíme, že s takovými názory vystoupil, neboť o marxismu měl vždy divné názory a pravděpodobně ani mu dobře neporozuměl. Podivné však je, že ti lidé, kteří kdysi prohlašovali, že o možnosti proletářské kultury na základě marxistickém nedebatují, nyní činí kompromisy s měšťáckou ideologií Literární skupiny.

Tato nedůslednost nemůže být lhostejná a ukazuje na malý smysl pro disciplinovanou práci ve výstavbě nové společnosti.

Máme program a krásné prohlášení.

Tisíce programů mohou si básníci postavit. Nemají ceny, jakmile nebereme se důsledně vytčenými cestami a po uplynutí nějaké doby měníme svoji spolkovou příslušnost a dokonce i názory. Že názory přestoupných se změnily, je víc než jisté, neboť přestoupením k Literární skupině dávají najevo, že zároveň opouštějí dřívější svůj program v Devětsilu.

Pro nás zůstává stále faktem, že účelem moderní tvorby je práce mezi lidem a pro lid, kolektivismus na základě marxis-

tickém. Jiná hesla a učení nedovedla dosud, a také nejsou toho schopna, vytvořit něco tak hodnotného jako marxismus. Dovedou tedy ti, kdož opouštějí svůj vytčený cíl, obhájit se před fórem proletářů?

Nestrpíme kompromisů!

(Rovnost, 17. 8. 1924)